

Львівський національний університет імені Івана Франка
Департамент агропромислового розвитку ЛОДА
Географічний факультет
Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів

ЗБІРНИК

матеріалів

**Матеріалів III наукової конференції
студентів, аспірантів і молодих науковців**

«Горизонти ґрунтознавства»

27 квітня 2023 року

м. Львів

УДК 631.4(06)

Організаційний комітет:

Біланюк Володимир Іванович – голова оргкомітету, декан географічного факультету.

Гетьман Тетяна Петрівна – директор Департаменту агропромислового розвитку ЛОБА.

Паньків Зіновій Павлович – завідувач кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів, професор.

Професори кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів: *Позняк С. П., Кирильчук А. А., Ямелинець Т. С., Гаськевич В. Г.*

Доценти кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів: *Телегуз О. Г.* (відповідальний секретар), *Наконечний Ю. І.* (секретар)

*Рекомендовано Вченою Радою географічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Протокол № 3 від 19 квітня 2023 року).*

Збірник матеріалів III наукової конференції студентів, аспірантів і молодих науковців «Горизонти ґрунтознавства» (м. Львів, 27 квітня 2023 року). Вип. 3. Львів, 2023. 186 с.

Збірник містить матеріали доповідей III наукової конференції студентів, аспірантів і молодих науковців «Горизонти ґрунтознавства», які охоплюють різні аспекти генези, географії та екології ґрунтів, проблеми деградації земель і сталого землекористування, сучасного стану ґрунтово-земельних ресурсів та їхньої оцінки.

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори, а також (для студентів і аспірантів) наукові керівники.

© Львівський національний
університет імені Івана Франка, 2023
© Автори статей, 2023

УДК 911.2/.3:[332.33:630:504](477.83-2)»20»

СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У СУДОВОВИШНЯНСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ ЯВОРІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Егор Таратута, Петро Войтків

*Львівський національний університет
імені Івана Франка,
географічний факультет*

Анотація. Досліджено та проаналізовано сучасний стан землекористування Судовишлянської територіальної громади. Загалом цей стан є добрий. Однак земельні ресурси громади зазнали певних змін унаслідок антропогенних впливів, що призвело до погіршення їх якості, стану та родючості. Певні фізико-географічні риси території впливають на використання земельних ресурсів, що позначається на характері та інтенсивності використання тієї чи іншої категорії земель.

Ключові слова: територіальна громада, структура земельного фонду, землекористування, землевласники, землекористувачі, забезпеченість землями.

CURRENT STATE OF LAND USE IN SUDOVA VYSHNIAURBAN HROMADAIN THE YAVORIV DISTRICT OF LVIV REGION

Yehor Taratuta, Petro Voitkiv

*Ivan Franko National University of Lviv,
faculty of Geography*

Summary. For the first time the current state of land use in the Sudova Vyshnia urban hromada has been studied and analyzed. In general, this condition is good. However, the community's land resources have undergone certain changes as a result of anthropogenic influences, which have led to the deterioration of their quality, condition and fertility. Certain physical and geographical features of the territory affect the nature of

the use of land resources, which affect the nature and intensity of use of one or another category of land.

Keywords: urban hromada, land fund structure, land use, landowners, land users, provision by the land.

Актуальність теми дослідження. Земельні ресурси Судововишнянської територіальної громади (ТГ) зазнали змін унаслідок антропогенних впливів, що проявляються в екстенсивному використанні земель сільськогосподарського призначення та призвели до погіршення їхнього стану та родючості. На значне сільськогосподарське використання земель вказує їх велика частка, яка загалом у громаді становить понад 70 %. Однак ця частка в адміністративних утвореннях громади різниться. Наявні проблеми у використанні лісів та інших лісовкритих площ, забудованих, водно-болотних та відкритих земель без рослинного покриву.

Територія громади має строкатий рельєф, літологію, ґрунти та різні мікрокліматичні умови, що позначається на інтенсивності використання тієї чи іншої категорії земель. Тому, на наш погляд, є актуальним розгляд сучасного стану землекористування у Судововишнянській ТГ.

Стан вивчення питання, основні праці. Дослідженню сучасного стану земельних ресурсів адміністративних утворень Яворівського району приділено мало уваги. Основними працями дослідників, які мають зв'язок із об'єктом вивчення, є такі: Войтків П. С., Іванов Є. А., Сапошинський Я. Т. «Екологічна оцінка стану земельних ресурсів Мостиського району Львівської області» (2021) [1] та Войтків П., Іванов Є., Кіпчак Ф. та ін. «Геоecологія Львівської області: Земельні ресурси» (2021) [2].

Виклад основного матеріалу. Метою дослідження є з'ясування сучасного стану земельного фонду та землекористування на території Судововишнянської громади. Об'єктом дослідження є земельні ресурси громади, предметом – сучасний стан землекористування громади.

Судововишнянська територіальна громада належить до фізико-географічної країни Карпати, Карпатської гірсько-лісової області висотної поясності, фізико-географічної області Сянське Передкарпаття. За фізико-географічним районуванням у межах Сянського Передкарпаття на півночі громади виділяється район Яворівське Полісся (північна

частина території Судово-вишнянської міської ради та Довгомостівської сільської ради), а на півдні – Сянсько-Дністровське Опілля (всі інші складові громади) [2; 3].

Серед ґрунтів на цій території переважають сірі і світло сірі лісові, темно-сірі та чорноземи опідзолені, лучні та торфово-болотні ґрунти [4].

Внаслідок антропогенного навантаження розподіл земель різнить-ся за цільовим використанням, порушенням і вразливістю. На стан землекористування впливає строкатий рельєф. Зокрема, території адміністративних утворень громади належать до Сянсько-Дністерської височини та Надсянської рівнини. До Сянсько-Дністерської височини належать південні частини Довгомостівської сільської ради та Судово-вишнянської міської ради, а також Дмитровицька, Дидятицька та Мало-мокрянська сільські ради. До Надсянської рівнини належать північні частини Довгомостівської сільської ради та міської ради Судової Вишні.

На стан землекористування, зокрема сільськогосподарського, впливають також кліматичні чинники. Деякі з них негативно діють на ріст і розвиток рослинності, зокрема пізні весняні та ранні осінні заморозки, які зумовлюють явище витискання рослин із землі, особливо в культурах; часті січневі відлиги; опади зливого характеру, які в окремі роки призводять до повеней. Загалом клімат громади сприятливий для росту багатьох деревних і чагарникових порід.

Площа громади становить 14 179,20 га. Серед адміністративних утворень в громаді найбільші площі мають території Маломокрянської (3 255,00 га), Дидятицької (2 915,10 га) та Довгомостівської (2 914,40 га) сільських рад. Найменшою за площею є територія Дмитровицької (2 281,90 га) сільської ради.

Загальна структура земельного фонду громади є такою: найбільші території займають сільськогосподарські землі (10 092,85 га, або 71,87 %), значно менше лісів та інших лісовкритих площ (3 102,92 га, або 21,87 %), ще менше – забудованих земель (766,49 га, або 5,41 %) і водно-болотних земель (206,50 га, або 1,46 %), мало – відкритих земель без рослинного покриву (10,44 га, або 0,07 %). Серед усіх категорій земель територіальної громади найважливіше економічне значення мають землі сільськогосподарського призначення.

Географічний розподіл земель сільськогосподарського призначення засвідчив, що адміністративні утворення громади в межах Сянсько-Дністерської височини мають більшу частку цих земель, ніж території в межах Надсянської рівнини. Зокрема, це території Дмитровицької (83,68 %, 1 909,54 га), Маломокрянської (79,09 %, 2 574,51 га) та Дидятицької (75,70 %, 2 206,81 га) сільських рад. В межах Надсянської височини на території Судовошишнянської міської ради їхня частка становить усього 47,72 %, або 1 342,14 га (табл. 1).

Таблиця 1

Структура земельного фонду Судовошишнянської ТГ [5]

Адміністративні утворення	Загальна площа земель, га	Площа за угіддями, га % від заг. площі земель				
		Сільськогосподарські землі	Ліси та інші лісо-вкриті площі	Забудовані землі	Водноболотні землі	Відкриті землі без рослинного покриву
Судовошишнянська міська рада	2 812,80	<u>1 342,14</u> 47,72 %	<u>1 119,92</u> 39,81 %	<u>323,50</u> 11,50 %	<u>27,24</u> 0,97 %	<u>-</u> 0,0 %
Дмитровицька сільська рада	2 281,90	<u>1 909,54</u> 83,68 %	<u>305,40</u> 13,38 %	<u>45,26</u> 1,98 %	<u>19,80</u> 0,87 %	<u>1,90</u> 0,09 %
Довгомостиська сільська рада	2 914,40	<u>2 059,85</u> 70,68 %	<u>610,80</u> 20,95 %	<u>192,86</u> 6,62 %	<u>50,66</u> 1,74 %	<u>0,23</u> 0,01 %
Дидятицька сільська рада	2 915,10	<u>2 206,81</u> 75,70 %	<u>562,40</u> 19,29 %	<u>105,49</u> 3,63 %	<u>39,70</u> 1,36 %	<u>0,70</u> 0,02 %
Маломокрянська сільська рада	3 255,00	<u>2 574,51</u> 79,09 %	<u>504,40</u> 15,51 %	<u>99,38</u> 3,05 %	<u>69,10</u> 2,12 %	<u>7,61</u> 0,23 %
Судовошишнянська громада	1 4179,20	<u>1 0092,85</u> 71,19 %	<u>3 102,92</u> 21,87 %	<u>766,49</u> 5,41 %	<u>206,50</u> 1,46 %	<u>10,44</u> 0,07 %

Більш залісненою є північна і східна частини території громади. Саме тут розташоване Судовошишнявське лісництво площею більше 2,8 тис. га [6; 7]. Отож найбільші частки земель під лісами є в межах Судовошишнянської (39,81 %, 1 119,92 га) міської ради та Довгомостівської (20,95 %, 610,80 га) сільської ради. Адміністративні утворення в межах Сянсько-Дністерської височини мають менші площі лісів. Це стосується територій Дмитровицької (13,38%, 305,40 га), Дидятицької (19,29%, 562,40 га) та Маломокрянської (15,51%, 504,40 га) сільських рад.

Подібний розподіл спостерігаємо щодо забудованих земель. Цих територій в межах Надсянської височини є більше, а в межах Сянсько-Дністерської височини – менше. Зокрема, більше забудованих земель є на територіях Судовошишнянської (11,50 %, 323,50 га) міської ради та Довгомостівської (6,62%, 192,86 га) сільської ради, менше – Дмитровицької (1,98 %, 45,26 га), Дидятицької (3,63%, 105,49 га) та Маломокрянської (3,05%, 99,38 га) сільських рад.

Через територію громади протікають три річки: Вишня, Раківка, Глинець. Тут також є озера, ставки та відкриті заболочені землі. Частки і площі водно-болотних земель на території громади є приблизно однаковими і немає виражених рис прив'язки до певного фізико-географічного району. Найбільше цих земель є в межах Маломокрянської (2,12%, 69,10 га) та Довгомостівської (1,74%, 50,66 га) сільських рад, найменше – у межах Дмитровицької (0,87%, 19,80 га) сільської ради (див. табл. 1).

Аналіз розподілу по території земель без рослинного покриття засвідчив, що їхні площі в межах громади є незначними або зовсім відсутні. Найбільше таких земель є у Маломокрянській (0,23%, 7,61 га) сільській раді, а відсутні вони у Судовошишнянській міській раді.

Землі природоохоронного призначення в межах громади становлять всього 6 га і розташовані в межах Судовошишнянської міської ради. Землі рекреаційного призначення займають незначні площі – 5,99 га. Найбільше їх на території Довгомостівської (5,04 га) сільської ради.

Важливими показниками землекористування є розподіл землевласників і землекористувачів, кількість власників землі та землекористувачів і забезпеченість земельними ресурсами по адміністративних утвореннях. Загалом у громаді налічується 13 593 землевласників та

землекористувачів. Найбільше їх у Судововишнянській міській раді (5 528) та Довгомостиській (4 161) сільській раді. Значно менше власників і землекористувачів в межах Дидятицької (1 429), Маломокрянської (1 329) та Дмитровицької (1 146) сільських рад.

З огляду на те, що північна частина громади має більше землевласників і землекористувачів, а також більшу кількість населення, забезпеченість земельними ресурсами на 1 землекористувача і на 1 особу тут є значно меншими, ніж у південній частині (табл. 2). Найменша забезпеченість землями характерна для Судововишнянської (0,51 га на 1 землекористувача та 0,44 га на 1 особу) міської ради та Довгомостівської (0,70 га на 1 землекористувача та 0,81 га на 1 особу) сільської ради (території Надсянської височини).

Таблиця 2

Забезпеченість землями на території Судововишнянської ТГ [5; 6; 8]

Адміністративні утворення	Загальна площа земель, га	Кількість землекористувачів	Забезпеченість, га на 1 землекористувача	Кількість осіб	Забезпеченість, га на 1 особу
Судововишнянська міська рада	2 812,80	5 528	0,51	6434	0,44
Дмитровицька сільська рада	2 281,90	1 146	1,99	970	2,35
Довгомостівська сільська рада	2 914,40	4 161	0,70	3615	0,81
Дидятицька сільська рада	2 915,10	1 429	2,04	844	3,45
Маломокрянська сільська рада	3 255,00	1 329	2,45	673	4,84
Судововишнянська громада	14 179,20	13 593	1,04	12 536	1,13

Значно більша забезпеченість землями є межах Маломокрянської, Дидятицької та Дмитровицької сільських рад (території Сянсько-Дністерської височини). Загалом по громаді забезпеченість на 1 землекористувача становить всього 1,04 га, а забезпеченість на 1 особу – 1,13 га.

Висновки. Структура земельного фонду Судововишнянської ТГ є такою: значно переважають сільськогосподарські землі (71,87 %), менше

лісів та інших лісовкритих площ (21,87 %), малий відсоток становлять забудовані (5,41 %) та водно-болотні (1,46 %) землі.

Більше земель сільськогосподарського призначення є в адміністративних утвореннях, які розташовані у межах Сянсько-Дністерської височини, менше – у межах Надсянської рівнини. Більше лісів та інших лісовкритих площ є в адміністративних утвореннях, які належать до Надсянської височини. Території в межах Надсянської височини мають більше забудованих земель. Розподіл водно-болотних земель по території громади є більш-менш однаковим.

Адміністративні утворення в межах Надсянської височини мають набагато меншу забезпеченість земельними ресурсами на 1 землекористувача і на 1 особу, ніж утворення в межах Сянсько-Дністерської височини. Загалом у громаді забезпеченість землями на 1 землекористувача становить 1,04 га, а забезпеченість на 1 особу – 1,13 га.

Сучасний стан землекористування на території громади загалом є добрим. Однак земельні ресурси зазнали певних змін унаслідок антропогенних впливів, що призвело до погіршення їх якості, стану та родючості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Войтків П. С., Іванов Є. А., Сапошинський Я. Т. Екологічна оцінка стану земельних ресурсів Мостиського району Львівської області. Наукові записки СумДПУ імені А. С. Макаренка. Географічні науки. 2021. Т. 2. Вип. 2. С. 26-34.
2. Геоекологія Львівської області: монографія / Ю. Андрейчук, Л. Безручко, В. Біланюк та ін. / за заг. ред. Є. Іванова. Львів, 2021. 606 с.
3. Природні ресурси Львівщини / Матолич Б. М., Ковальчук І. П., Іванов Є. А. та ін. Львів, 2009. 120 с.
4. Гаськевич В. Г., Луцишин О. З., Батюк Н. М. Особливості генези та географії ґрунтів Надсянської рівнини. Вісник ОНУ. Сер.: Географічні та геологічні науки. 2015. Т. 20, вип. 4. С. 99-111.
5. Фондові матеріали головного управління Держгеокадастру у Львівській області по земельних ресурсах. Форма 6-зем., 2020.
6. Програма соціально-економічного розвитку Судовошишнянської міської ради (територіальної громади) на 2022 рік. URL: https://rada.info/upload/users_files/04056233/2dff4abb530344c49e4ccd6fcf51526e.pdf.
7. Стратегія розвитку Судовошишнянської міської об'єднаної територіальної громади на 2019-2025 роки. 95 с. URL: https://rada.info/upload/users_files/04056233/b36001e76c264bc5a46ab61ebee3fbad.pdf.
8. Судовошишнянська міська територіальна громада. URL: <https://sudovavyshnia-gromada.gov.ua/kilkist-naselennya-stanom-na-2022-rik-11-13-55-27-06-2022/>

Наукове видання

ЗБІРНИК
матеріалів III наукової конференції
студентів, аспірантів і молодих науковців
«Горизонти ґрунтознавства»
27 квітня 2023 року

Друкується в авторській редакції

Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Дорошенка, 41, м. Львів, 79007, Україна